

۴۲۴۰
X

۸۵۲

شماره ترتیب چاپ:

دوره ششم - سال اول

شماره چاپ سابقه:

۱۳۸۰-۱۳۸۱

۳۴۳

شماره دفتر ثبت:

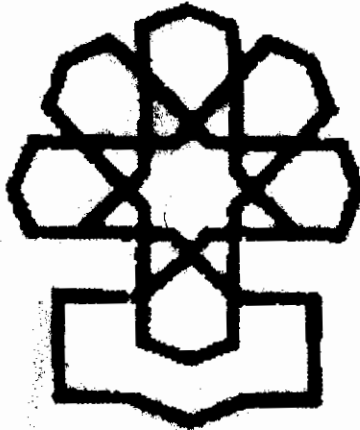
مجلس شورای اسلامی
مرکز پژوهش

تاریخ چاپ ۱۳۸۰/۷/۱

گزارش کارشناسی درباره لایحه:

تشکیل سازمان صنایع هوافضای نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران

دو شوری

آموزش و تحقیقات - اقتصادی - برنامه و بودجه و محاسبات - صنایع
و معادن

کمیسیون‌های ارجاعی

کدموضوعی: ۲۰۰

شماره مسلسل: ۶۲۶۳

معاونت پژوهشی
آذر ۱۳۸۰

کار: دفتر سیاسی - فرهنگی

گزارش کارشناسی درباره لایحه :

تشکیل سازمان صنایع هوافضای نیروهای مسلح
جمهوری اسلامی ایران

کدموضوعی: ۲۰۰

شماره مسلسل: ۶۲۶۳

مقدمه

رویه تشکیل و شروع به کار سازمان‌ها و سپس ارائه لایحه قانونی تشکیل آن‌ها به مجلس، عملاً مجلس را در برابر یک اقدام انجام شده قرار می‌دهد. برای مثال، صرف نظر از داوری درباره ضرورت وجود سازمان هوافضا و محاسن و اهداف وجودی و علل ایجاد آن، اصولاً مجلس شورای اسلامی در مقطع کنونی که لایحه هیأت محترم وزیران به آن ارائه شده قادر به مخالفت با تأسیس این سازمان و رد لایحه آن نیست؛ زیرا چنین تصمیمی می‌تواند عواقب و آثار امنیتی و اداری دربرداشته باشد.

از نظر امنیتی و دفاعی مخالفت مجلس با این لایحه احتمال اخلال در سازماندهی و پیگیری برنامه‌های موشکی کشور را به وجود خواهد آورد که ممکن است ضرباتی به استراتژی دفاعی و نظامی کشور وارد آورد.

از نظر اقتصادی و اداری، مخالفت مجلس با لایحه مذکور، وضعیت شغلی و اداری کارکنان و کارمندان سازمان هوافضا را با مشکل مواجه خواهد کرد و ضمن افزایش نارضایتی، انگیزه‌های شغلی آن‌ها را برای پیگیری برنامه‌های محوله کاهش خواهد داد. به علاوه وزارت دفاع هم اکنون در بخش‌های دیگر با مشکلات ناشی از کارکنان تعدیل شده روبه‌رو است و اضافه شدن این مشکل جدید می‌تواند باعث تشدید ناامنی روانی درباره امنیت شغلی در این وزارتخانه و سازمان‌های تابع آن گردد.

با وجود این به نظر می‌رسد علی‌رغم تمامی نکات فوق، این رویه که یک سازمان اداری تشکیل و سپس لایحه تشکیل آن به مجلس ارائه شود، در مجموع با نقش و جایگاه قانونی که

مجلس باید در تعیین سمت و سوی سیاست‌های دفاعی و امنیتی کشور داشته باشد در تعارض است. البته چنین رویه‌ای ممکن است خود محصول یک نگرش کلی‌تر باشد؛ نگرشی که در آن نقش و جایگاهی که در شأن مجلس در امور دفاعی و نظامی و نیروهای مسلح است در نظر گرفته نمی‌شود. این نگرش نه فقط در این مورد، بلکه در مسائلی نظیر نقش مجلس در تعیین بودجه دفاعی نیز محسوس است.

بیان مقاصد لایحه

- با توجه به مقدمه لایحه و مفاد آن، عمده‌ترین اهداف لایحه را می‌توان چنین دسته‌بندی کرد:
۱. پیگیری فعالیت‌های مربوط به تحقیقات، طراحی، ساخت، تولید، خرید و فروش و پشتیبانی در زمینه فناوری‌های انواع سیستم‌های موشکی و صنایع فضایی.
 ۲. پیگیری مفاد بند ۱ با هدف تأمین نیازمندی‌های دفاعی کشور و ایجاد قابلیت‌های بازدارندگی.
 ۳. ارائه توانمندی‌های ناشی از اجرای فعالیت‌ها و برنامه‌های فوق‌الذکر به سایر مؤسسات.
 ۴. صرف نظر از سه هدف فوق که در مقدمه لایحه به آن‌ها اشاره شده است، تمرکز فعالیت‌های مربوط به برنامه‌های موشکی و فضایی و ایجاد یک سازمان مشخص و دارای هویت حقوقی و سازمانی برای آن به منظور توجه بیشتر در درون وزارت دفاع به این حوزه می‌تواند یک هدف درون سازمانی در وزارت دفاع در این خصوص باشد. البته ارائه لایحه حاضر ممکن است با این هدف نیز صورت گرفته باشد که متمرکز کردن فعالیت‌های موشکی و فضایی در قالب یک سازمان می‌تواند، فضا و بستر ملی را برای توجه بیشتر تر و سازمان یافته به این برنامه‌ها مساعدتر کند.

علی‌رغم انتقادی که در مقدمه این گزارش کارشناسی به رویه تشکیل چنین سازمان‌هایی وارد شد، اصل تشکیل سازمان هوا فضا از جنبه‌های زیر مثبت و مفید به نظر می‌رسد. برنامه‌های موشکی، مرکز ثقل استراتژی بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران هستند. در واقع، آن بخش از توانمندی سخت‌افزاری و نرم‌افزاری نیروهای مسلح که عمده‌ترین سهم را در استراتژی بازدارندگی کشور ایفا می‌کند، برنامه‌های موشکی و فضایی‌اند که موضوع تشکیل سازمان هوا فضا را تشکیل می‌دهند.

توانایی موشکی جمهوری اسلامی به ویژه در حوزه تولید موشک‌های نازعات و اسکاد و به طور خاص بعد از تولید موشک شهاب ۳ با برد ۱۲۰۰ کیلومتر و پیشرفت جدی در ساخت شهاب ۴ با برد بیش از ۲۰۰۰ کیلومتر باعث شده که نوع نگرش بازیگران منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای در نظام امنیتی خلیج فارس، خاورمیانه و حتی مناطق فراتر از این دو حوزه به توانمندی‌های دفاعی جمهوری اسلامی ایران تغییر اساسی بکند.

لذا پیگیری برنامه‌های موشکی و فضایی در قالب یک سازمان و مجموعه دارای هویت و به صورت متمرکز می‌تواند ضمن حفظ دستاوردهای پیشین به پیشرفت‌های جدید در این زمینه کمک کند.

هدایت به سمت اهداف کارامدی

ماده ۲- رعایت فرد بودن تعداد اعضای مجمع عمومی شرکت‌های دولتی به استناد ماده ۷ قانون برنامه سوم، با هدف جلوگیری از معوق ماندن تصمیم‌ها و رأی‌گیری‌ها است. لذا افزایش یا کاهش یک عضو در مجمع عمومی الزامی است و اصلاح این ماده پیشنهاد می‌شود. ماده ۳- در خصوص تبصره ۱ ماده ۳ به نظر می‌رسد: شرکت‌های دولتی طبق ماده ۳۰۰ قانون تجارت، تابع مقررات مندرج در اساسنامه خود هستند مگر این‌که اساسنامه در این خصوص ساکت باشد که در این صورت، تابع قانون تجارت می‌شوند. اصولاً شرکت‌های دولتی از نظر

منابع و مصارف تابع قانون محاسبات عمومی نیستند و مجازند طبق آیین نامه های مالی و مالیاتی که توسط مجمع عمومی (معمولاً) تصویب می شود، عمل کنند. لذا به نظر می رسد هیأت وزیران می تواند در اساسنامه سازمان موضوع ماده ۵ لایحه سازمان را از قوانین و مقررات عمومی مستثنا کند و اجازه بدهد که آیین نامه های مالی و معاملاتی شرکت توسط هیأت مدیره تهیه شود و به تصویب مجمع عمومی برسد.

در تبصره دو ماده ۳، کلمات امتیازات، ترجیحات و تخفیفات و اولویت های قانونی، احکام کلی و نامشخص هستند. پیشنهاد می شود مفاهیم مذکور دقیق تر تعریف شوند.

ماده ۴- ماده ۴ ظاهراً نیازمندی دیگر وزارت دفاع است که در این لایحه ذکر شده و یک نیازمندی عام است و ربط خاصی به سازمان هوا فضا ندارد. ضمن این که در تبصره این ماده، دوره زمانی تأسیس شرکت به برنامه سوم محدود شده است. پرسش این است که آیا بعد از پایان برنامه سوم، وزارت دفاع بدون نظر مجلس شورای اسلامی مجاز است شرکت مذکور را تأسیس کند؛ و اگر تأسیس کرد در این خصوص، اخذ مجوز از چه نهاد یا دستگاهی لازم است؟

پیشنهادها

۱. ماده ۴ به دلیل عدم ارتباط ویژه با تشکیل سازمان هوا فضا حذف و در صورت لزوم به صورت دیگر به مجلس ارائه شود.

۲. مجلس محترم درباره معضل تشکیل سازمان ها قبل از اخذ نظرهای مجلس و نمایندگان، با دولت و سایر دستگاه های مسئول به بحث بپردازد تا ضمن استیفای حق مجلس و اصلاح این رویه ناپسند، جریان ایجاد سازمان های مورد نیاز به گونه ای طی شود که مجلس قادر به ایفای نقش قانونی خویش به صورت مخالف یا موافق با تشکیل سازمان مربوط باشد.